ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY eea grants

HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUM | SOTSIAALMINISTEERIUM | JUSTIITSMINISTEERIUM

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET | entk Eesti Noorsootöö Keskus

Mitmedimensiooniline pereteraapia MDFT

Jako Salla, projektijuht Justiitsministeeriumis
Monika Toiger, projektijuht Sotsiaalkindlustusametis

Probleem

- Karistuse/mõjutusvahendite sisu ei aidanud kaasa eesmärgile toetada õiguskuulekat käitumist/ vähendada korduvrikkumisi.
- Liiga vähe riski ja vajadusepõhist reageerimist.
- Osad meetmed liiga „karmid", osad liiga „leebed".
- Kinnistest asutustest vabanemisel puudulik kohanemise tugi – kojunaasmise järel riskid püsisid

Lahendus

Teaduskirjandus, teiste riikide praktika näitas, et suurima potentsiaaliga on tõenduspõhised programmid, mis ei tegele ainult noorega, vaid samuti tema perega ja teda ümbritseva keskkonnaga laiemalt.

Otsustati rahastada sellise programmi piloteerimist programmist „Riskilapsed ja – noored“.

Uuring

2014. aastal valmis justiitsministeeriumi poolt tellitud ja TÜ RAKE poolt koostatud

„Tõsiste käitumisprobleemidega lastele ja nende peredele suunatud tõenduspõhiste programmide võrdlev uuring“

Soovitus: võtta alaealiste õigusrikkumistele reageerimise süsteemis kasutusele MDFT programm.

Tulemus: MDFTd rakendatakse alates 2015. aastast

Mitmedimensiooniline pereteraapia (MDFT)

- Tõenduspõhine programm tõsiste käitumuslike probleemide lahendamiseks/maandamiseks.
- MDFT mõjusus on pikemaajaline kui teistel samalaadsetel sekkumistel. See aitab vähendada korduvõigusrikkumiste arvu, alkoholi- ja uimastitarvitamist ja kooliprobleeme ning on abiks peredel mitmete käitumisprobleemidega toimetulekul.
- Programm on välja töötatud Howard Liddle (PhD) poolt Miami Ülikoolis 1980ndate lõpus.
- Rakendatakse Ameerikas, Kanadas, mitmetes Euroopa riikides (Euroopas 55 MDFT meeskonda).
- Eesti meeskonna koolitus Hollandi MDFT Akadeemiast.

MDFT 4+1 töö valdkonda

Töötatakse kõigi valdkondadega samaaegselt ja intensiivselt. Mitu kohtumist nädalas.

MDFT Eestis

Eesmärk: mitmedimensioonilise pereteraapia teenuse piloteerimine Eestis.

Projekti periood: 18.09.2014-31.03.2017.

Rahastus: Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) toetuste programmist „Riskilapsed ja –noored"

Alates 01.04.2017 jätkub rahastus riigieelarvest.

MDFT Eestis

- MDFT teenuse eesmärk on vältida lapse sattumist kinnisesse asutusse – kinnine asutus peaks olema lahendus siis, kui kõik muud variandid on reaalselt ammendunud.
- MDFT ise ei ole karistus. MDFT määramisel eeldame ka pigem sisulist nõusolekut, mitte karistuse ähvardust. Samas väline motivatsioon on pere kaasamisjärgus sageli oluline.

MDFT Eestis (2)

- Esimesed terapeudid/superviisorid (5) alustasid jaanuaris 2015,
- Septembrist 2015 liitus iga superviisoriga 3 terapeuti.
- Neli meeskonda erinevates Eesti piirkondades/Sotsiaalkindlustusametis.
- Meeskonnad (piirkonnad) Tallinnas (Põhja), Tartus(Lõuna), Pärnus (Lääne), Jõhvis (Ida).
- 1 meeskond Viru Vangla juures.

MDFT Eestis (3)

- 2015. aastal alustas väljaõpet 20 inimest, lahkunud on 2.
- Veebruaris 2017 alustas väljaõpet 5 uut terapeuti, nendest

❖ Sotsiaalkindlustusameti meeskondades on alustanud väljaõpet ja tööd 2 uut terapeuti, 1 ida piirkonnas ja 1 lõuna piirkonnas;

❖ 2 terapeuti alustas väljaõpet Maarjamaa Hariduskolleegiumist;

❖ 1 Tallinna Laste Turvakeskusest.

Sihtgupp

Lapsed ja noored vanuses 11-19 (k.a) kes on toime pannud kuri- või väärtegusid, mis pole juhuslikku laadi ning kelle puhul esinevad ka muud riskid (uimastite ja alkoholi kuritarvitamine, koolikohustuse mittetäitmine, suhteprobleemid jt) ning nende pered.

Esineb 2 või rohkem probleemi loetelust (vt järgmine slaid).

Probleemid, millega MDFT-sse suunata

Toimepandud kuritegu või väärtegu ja vähemalt 1 või 2 järgnevast loetelust

- Ainete kuritarvitamine
- Hälbiv käitumine
- Käitumishäired
- Kooliprobleemid sh koolikohuste mittetäitmine
- Pereprobleemid (konfliktid ,kodune vägivald)
- Vaimse tervise probleemid (depressioon, ADHD)
- Kõrge riskiga seksuaalne käitumine
- Vanemate sõltuvusainete tarvitamine

- *Muud, vähem intensiivsed meetmed on ammendunud.*

MDFT välistavad tegurid

- Akuutne psühhiaatrilise ravi vajadus
- Psühhiaatriline diagnoos + vajab statsionaarset ravi ja valvet
- Akuutne võõrutusseisund (ravi vajadus)
- Puudub toetav pereliige
- IQ alla 70
- Väga vägivaldse käitumise puhul tuleb MDFT sobilikkust põhjalikult hinnata (psühhopaatilised jooned välistavad MDFT)

Suunajad/prokuratuur

Prokuratuuril on võimalus suunata laps programmi järgmistel juhtudel:

- Menetlus lõpetatakse KrMS § 202 lg 7 alusel ning määratakse kohustus osaleda sotsiaalprogrammis.
- Menetlus lõpetatakse KrMS § 203[1] lg 6 alusel leppimise tõttu ning lepituskokkuleppes on noor võtnud endale kohustuse osaleda sotsiaalprogrammis.

Suunajad/kohus

Kohus saab teha suunamise kuriteo puhul järgmistel juhtudel:

- Menetlus lõpetatakse KrMS § 202 lg 1 alusel ning määratakse kohustus osaleda sotsiaalprogrammis.
- Menetlus lõpetatakse KrMS § 203^1 lg 1 alusel leppimise tõttu ning lepituskokkuleppes on noor võtnud endale kohustuse osaleda sotsiaalprogrammis.

Suunajad/kohus (2)

- Noor vabastatakse tingimisi karistusest KarS § 74 alusel ning talle KarS § 75 alusel määratud käitumiskontrolli üks tingimus on kohustus osaleda sotsiaalprogrammis.

Kohus saab teha suunamise kuri- või väärteo puhul kui:

- Noorele määratakse alaealiste mõjutusvahend KarS § 87 alusel ning tal on kohustus osaleda sotsiaalprogrammis.

Suunajad/alaealiste komisjon

11-16 aastased, kelle suunab alaealiste komisjon oma otsusega programmi.

Suunajad/politsei

Politsei saab teha suunamise väärteo puhul juhul kui:

- Menetlus lõpetatakse VtMS § 30 lg 1 alusel ning määratakse kohustus osaleda sotsiaalprogrammis.

Suunajad/kriminaalhooldus

Kriminaalhooldus saab teha suunamise kuri- ja väärteo puhul järgmistel juhtudel:

- KarS § 75 alusel on määratud käitumiskontrolli kohustusena sotsiaalprogrammis osalemine.
- KrHS § 27 hoolduskava osana (sellisel juhul koostab kriminaalhooldusametnik ametliku kirja programmi suunamiseks).

Statistika (22.03.2017)

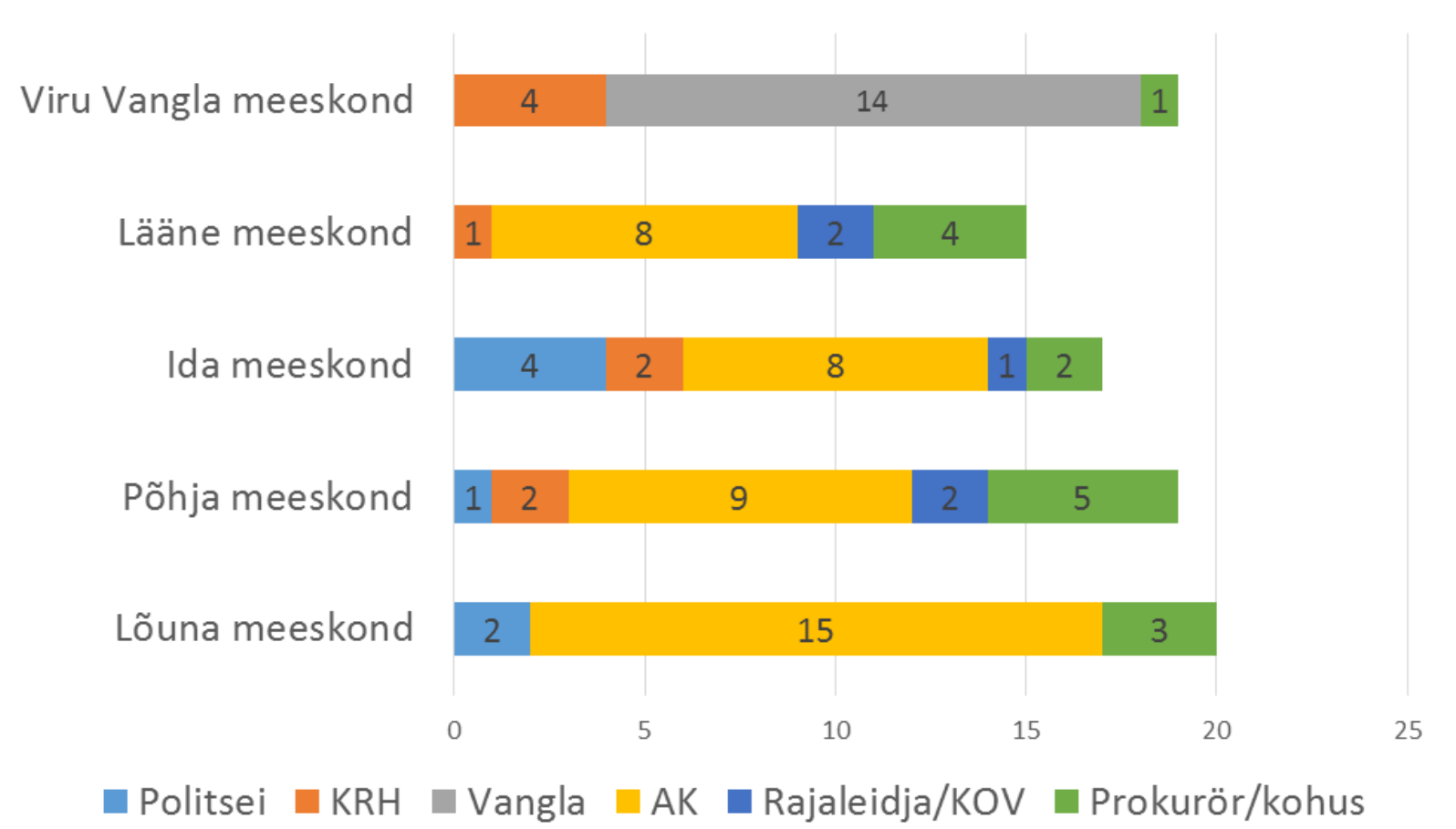

Järjekord

- 8 peret järjekorras Lõuna piirkonnas
- 3 peret järjekorras Ida meeskonnas

Statistika

Lõpetatud juhtumeid 184, katkestanuid 8%

- Lõuna meeskond: 39, katkestatud 2 (1 pere kolinud, 1 laps kinnisese asutusse).
- Lääne meeskond: 52
- Ida meeskond: 33, katkestatud 3 (1 ei soovinud osaleda,1 laps kinnises asutusse,1 lapse psüühilise seisundi halvenemine)
- Põhja meeskond: 38, katkestatud 1
- Vangla meeskond: 22, katkestatud 2

Tulevik

- MDFT tegevus Eestis jätkub ning laieneb.
- Suunamise osas ootavad ees muutused alla 14-aastaste noorte osas alates 2018.
- Üle 14-aastaste puhul muutub menetluspraktika – suunamisi enam politseist, prokuratuurist ja kohtust.
- Eesmärk on jätkuvalt endiselt leida programmi kõige keerukamad õigusrikkumisi toime pannud noored ja pered – sedasi tasub programm ühiskonnale ära ning mõju on suurim.
- MDFT-l on tulevikus oluline potentsiaal ka tervishoiusüsteemis ning uimasteid ja alkoholi kuritarvitavate noorte sekkumiste puhul.

Aitäh!

Jako.Salla@just.ee
Monika.Toiger@sotsiaalkindlustusamet.ee